Otázka: Právo jako věda

Předmět: Právo

Přidal(a): pkovar

Vznik, vývoj a charakteristika

Právo a vývoj

- od počátku vývoje lidské pospolitosti bylo třeba stanovit mezi lidmi pravidla
- první takový systém bylo tzv. **právo zvykové** z toho se později vyvinulo **právo obyčejové**
- zvyk se může ale také nemusí dodržovat, může se měnit a nemusí následovat postih
- **právní obyčej-**na základě dlouhodobé tradice a obecné akceptace

Historický přehled vývoje práva

- nejstarší právní normy existovaly ve 3.-2. tis. př.n.l.
- zprávy o úpravě poměrů máme z městského státu **Lagaš,** kde vládl panovník **Urukagina**, jednalo se o zprávy o poměrech tohoto státu
- prvním zákoníkem, který se ve zbytcích uchoval= **Urnamuovy zákony**

nejznámějším právnickým dílem je Chammurapiho zákoník z roku 1750 př. n.l., který se skládá ze 3 částí:

- prolog-je zde vyzdvižen panovník a jeho božský původ
- samotné paragrafy
- epilog- obsahuje trestní, obchodní a občanské právo, máme odsud zásadu,, oko za oko, zub za zub“

ve stejné době vznikly **Knihy Mojžíšovy**-bylo zde definováno desatero, které má dodnes význam v evropské kultuře

Římské právo

- stěžejní pro všechny evropské právní systémy
- velmi propracovaný systém práva
- stalo se základem moderního práva
- vzniká **Zákon 12ti desek-** 12 bronzových desek, které byly vystaveny na náměstí, obsahem bylo shrnutí základních pravidel soudního procesu, trestního, správního, dědičného a rodinného práva
- nejúplnější soubor římského práva je **Kodex Justiniánus**

Středověké právo

- ve středověku byla společnost rozdělena: církev, šlechta, poddaní
- existovalo mnoho menších států a právo bylo roztříštěné
- právo bylo ovlivněno církevní mocí
- inkvizice= vyšetřování pod vedením církve a zaměřovala se na prohřešky proti církvi
- od 13. stol. se začínají tvořit nová zvláštní práva např. církevní, viničné, měšťanské (tato práva byla určena jednotlivým společenským vrstvám)

Novověké právo

- odvíjelo se od významných společenských změn (ve Francii Velká francouzská revoluce), právo začalo klást důraz na svobodu člověka a lidská práva (John Locke, Thomas Hobbes

Právní pojmy

Právo

- soubor norem, které jsou vydané nebo uznané v písemné formě, dodržování je zabezpečeno donucovací mocí státu
- základní funkcí práva je udržovat pořádek ve společnosti

Zákon

- je závazný pro všechny a stanovuje, co má být a co ne

Znaky práva

- normativnost – systém příkazů a zákazů
- regulativnost – úsilí o uspořádání vztahů ve společnosti
- mocenská stránka – autoritativní možnost dávat příkazy a vynucovat jejich příkazy

Základní dělení práva

- právo objektivní – systém pravidel chování, které se vymezuje, uznává a sankcionuje
- právo subjektivní **– oprávnění** chovat se určitým způsobem, nejedná se o povinnost

Další dělení práva

- pozitivní právo – právo vytvořené státem, souhrn právních předpisů aktuálně platných a účinných
- přirozené právo – existuje nezávisle na státě, vzniká a vyvíjí se ve společnosti spontánně
- soukromé právo – je založeno na rovnosti subjektů
- veřejné právo – slouží k zájmu státu a vychází z nadřazenosti státu nad občanem

- hmotné právo – stanoví konkrétní práva a povinnosti
- procesní právo – slouží k úpravě postupu při ochraně hmotných práv

Prameny práva

- právo psané – zákony, smlouvy…
- právo nepsané – předává se ústní formou

Systémy práva

Evropsko-kontinentální systém

- označujeme jako kodexové právo
- realizuje se ve většině světa
- př.: ústava, občanský zákoník, zákoník práva…

Anglosaské právo

- podstatou je **precedent=** předchozí rozhodnutí
- funguje tak, že je spáchán čin, soudce hledá, zda byl již v minulosti spáchán podobný čin a podle toho rozhodne

Islámské právo

- založeno na základě knihy **Korán**
- ortodoxní muslimové považují Korán jako nadřazený všemu

Právní normy

- předpisy a pravidla chování, které se vyžadují a předepisují
- při porušení následuje sankce – trest

Struktura právní normy

- hypotéza – stanovuje podmínky a hranice, které jsou podstatné a vyžadované
- dispozice – vymezuje konkrétní práva a povinnosti
- sankce **– stanovuje** výši trestu

Rozdělení z hlediska funkce

- Zavazující právní normy – umožňují subjektům realizovat nějaké pozitivní jednání
- Zakazující právní normy – ukládají povinnost zdržet se nějakého jednání nebo jej nerealizovat
- Opravňující právní normy – stanovují možnost určité chování realizovat

Rozdělení z hlediska právní síly

- Mezinárodní úmluvy
- Ústava
- Ústavní zákony
- Zákony schválené parlamentem
- Vládní nařízení
- Vyhlášky ministerstva
- Vyhlášky krajských úřadů
- Vyhlášky obcí

Znaky právních norem

- všeobecná závaznost-právní normy jsou závazné, neznalost zákona neomlouvá
- vynutitelnost právní normy – je možné její splnění vynutit
- zvláštní forma-způsob uveřejnění – paragrafované znění

Druhy právních norem

- kogentní právní norma – bezpodmínečně závazné
- dispozitivní právní norma **– nejsou** bezpodmínečně závazné

Působnost právních norem

- osobní= platí pouze na určitý okruh osob
- místní= působí v územním obvodu
- časová= vymezuje dobu, po kterou musí být dodržován
- věcná= vymezuje, kterých záležitostí se týká

Platnost právních norem

- je platná od chvíli, kdy je zveřejněna ve sbírce zákonů

Účinnost právní normy

- pokud není uvedeno jinak, je právní norma platná a zároveň účinná
- pokud však zákon stanoví účinnost od jiného data, je to přípustné

Právní vztahy

- vznikají mezi dvěma nebo více subjekty a jsou nositelé práv a povinností
- při rozboru právního vztahu se zkoumají:
    - účastníci:
        - osoby fyzické – mají právní subjektivitu a způsobilost k právním úkonům
        - osoby právnické – uměle vytvořené subjekty: stát, obce
- obsah: práva a povinnosti účastníků právních vztahů

- předmět: cíl právního vztahu, k němuž práva a povinnosti účastníků směřují

Charakteristika státu

- stálé obyvatelstvo žijící na tomto území
- vymezené státní území
- státní moc (policie, armáda, soudy)
- právní subjektivita

znaky právního státu:

- nadřazenost práva
- dělba moci – zákonodárná, výkonná a soudní
- právní jistota – právní řád musí být stabilní
- musí být zajištěna nedotknutelnost práv a svobod občanů.